2e Jaargang No. 11. Zaterdag 26 December 1908

DE TRIBUNE

Redactieadres: D. J. WIJNKOOP N. Prinsengracht 10 Amsterdam.

SOC. DEM. WEEKBLAD

Administratieadres: J. C. CETON, Wijttenbachstraat 13 Amsterdam.

VERSCHIJNT ELKEN ZATERDAG.

Abonnementsprijs bij vooruitbetaling 40 cent per 3 md. Buitenland 65 cent. Losse nummers 3 cent.

Onder Redactie van: J. C. CETON, W. v. RAVESTEIJN Jr. en D. J. WIJNKOOP.

Advertentiën.

Per regel . . . . . 10 cent

Bij abonnement speciaal tarief.

INHOUD: Onze verklaring. — Vrede op aarde! — Te vroeg triomf gekraaid. — Sociale taak der vakvereenigingen. — Democratie in de fabriek. — Balans van de sociale politiek: Economische Aanteekeningen. — Buitenland: Frankrijk. Duitschland. — Indische Brieven IV. — Wat het revisionisme bereikt heeft. — Vrouwenarbeid en krisis. — Boekaankondiging: De Nieuwe Tijd.

Van de Administratie.

Zij die zich nu abonneeren, ontvangen de dit kwartaal nog verschijnende nummers GRATIS.

Onze Verklaring.

In de vergadering met het Partijbestuur der S. D. A. P. op 12 Dec. j.l. overhandigde onze Redactie aan het P.B. de volgende verklaring:

Wat de vraag betreft omtrent onze door het P. B. genoemde aanvallen op organen en personen in de Partij — daargelaten of en hoe die in het verleden waren — willen wij het P. B. gaarne de verzekering geven, dat wij als goede partijgenooten, trouwens in overeenstemming met de aanvankelijke verklaring door onze Redaktie reeds in „De Tribune" afgelegd, in het vervolg en vooral gedurende de a.s. verkiezingen ons van aanvallen op partij-organen of partij-genooten zullen weten te onthouden, in de veronderstelling dat ook tegenover ons een optreden in gelijken geest zal worden in acht genomen.

Den 19en Dec. d.a.v. verzond onze Redactie nog het volgende schrijven aan het Partijbestuur:

Naar aanleiding van de misvattingen, welke blijken te bestaan omtrent den inhoud onzer verklaring, meenen wij het P. B. nog de navolgende verduidelijking te moeten geven:

Voorop stond bij ons de vrijheid, die het recht is van ieder partijgenoot, om onze opvatting van beginselen en taktiek in de partij te blijven propageeren.

Waar het P. B. echter meende, dat de „Tribune" aanvallen op personen en organen bevatte, verklaarden wij volkomen bereid te zijn, zoo dit al in het verleden mocht zijn geschied, ons voor het vervolg van dergelijke persoonlijke aanvallen te onthouden.

Voorwaarden zijn door ons niet gesteld. Wij zeiden slechts, dat dit ons, naar wij meenden, onmogelijk zou kunnen zijn, wanneer anderen toch persoonlijke aanvallen op ons richtten.

Het P. B. verklaarde in zijn bijeenkomst, dat, naar de woorden van het résumé, dat voorkomt in „Het Volk" van 15 Dec. j.l., „het zijn taak was eventueel in te grijpen, om ongeoorloofd optreden tegen partijgenooten, ook tegen de hier aanwezige (redakteuren van de „Tribune"), te voorkomen of te doen ophouden".

Wij meenen derhalve het laatste deel van onze verklaring te kunnen vervangen door de woorden: „in de veronderstelling, dat het P. B. zal weten te voorkomen of te doen ophouden, dat tegen ons wordt opgetreden op onorganisatorische en persoonlijke wijze".

In zijn vergadering van 19 Dec. nam het Partijbestuur hieromtrent een besluit, dat namens het P.B. door den Partij-Secretaris in „Het Volk" als volgt werd gepubliceerd:

In zijn vergadering van Zaterdagavond, waarin alle leden aanwezig waren, besloot het Partijbestuur naar aanleiding en als gevolg van een nader ingekomen verklaring van de redakteuren der *Tribune*, dat er geen termen aanwezig waren een buitengewoon congres bijeen te roepen of verdere maatregelen tegen deze partijgenooten te nemen.

De Partij-secretaris voegt eraan toe:

Van Helsdingen en Schaper is bericht ontvangen, dat zij, naar aanleiding van bovenstaande beslissing van het P. B., als leden van het P. B. hun ontslag nemen.

Houdt vol en stoort u niet aan het gepraat der menschen.

DANTE-MARX.

Vrede op Aarde.

Als thans weer op de gewone wijze in de kerken het Vrede op Aarde zal worden gepredikt, dan zal wel geen dier predikers haast erbij voegen, het ééne wat juist dit jaar van de vorige onderscheidt, nl. dat het groote gevaar: de Europeesche Oorlog voor de deur stond en staat, en vooreerst niet weer verdwijnen zal. En als hij het er al bijvoegt, zal hij toch wel onder al het zalvende, waarmede hij zoo vreeselijke gebeurtenis zal weten te bedekken, volkomen verdoezelen dit ééne: Het Kapitalisme is de oorzaak van het oorlogsgevaar.

Het is in ons blad reeds herhaalde malen uiteengezet: Wat het e i n d - r e s u l t a a t van een Europeesche oorlog ook zijn moge, het proletariaat heeft daarvan althans niets te vreezen. Zoowel in de overwinnende als in de overwonnen, ja zelfs in eventueel neutrale landen zal het proletariaat door zijn internationale machtspositie van thans zijn revolutionaire kracht door een grooten Europeeschen oorlog vertienvoudigd zien, vooral omdat zulk een oorlog de heele Europeesche bourgeoisie in zijn wereldpositie in vergelijking met de pas opgekomen en opkomende Aziatische en Amerikaansche kapitalistische machten ten zeerste zal schokken.

En toch is er niet de minste reden voor het proletariaat dien oorlog te wenschen. Integendeel, de in de Internationale Sociaaldemokratie georganiseerde politieke en vakbeweging is de eenige macht ter wereld, die dien oorlog daadwerkelijk en konsekwent zal kunnen en moeten bestrijden. Alle nadeelen van den oorlog, de persoonlijke en de zakelijke, drukken direkt en in hevigste mate op het proletariaat. De mannen en de gelden voor den oorlog komen van het proletariaat; werkeloosheid en hongersnood krijgt het proletariaat in ruil voor zijn offers in goed en bloed terug. En wat het zooeven genoemde eindresultaat betreft, de verzwakking van de bourgeoisie en de versterking van de revolutionaire kracht van het proletariaat, die kunnen evengoed voortkomen uit een konsekwente en daadwerkelijke aktie *tegen* den oorlog, waarnaar de kapitalistische tegenstellingen nu eenmaal in onze maatschappij drijven, als door den oorlog zelven.

Buitendien heeft het proletariaat wél alle reden de Europeesche bourgeoisie te overwinnen, maar voorzoover wij kunnen zien geen enkele reden, om Europa in den kapitalistischen tijd zelf sneller de hegemonie in de wereld te doen verliezen, dan de ekonomische ontwikkeling zelve van de andere deelen der wereld dit reeds doet. En een Europeesche oorlog, zooals wij reeds zeiden, zou ongetwijfeld deze hegemonie een geweldigen knak geven. Het proletariaat heeft n.l. dààrom geen reden om Europa's positie in de wereld te verzwakken, omdat het daarmede zijn eigen wereldstelling verzwakken zou. Wij hebben geen aanleiding om optimistischer, maar zeker geene om pessimistischer te zijn dan onze positie als Internationale Sociaaldemokratie ons toelaat. En die wereld-organisatie van het proletariaat is toch ongetwijfeld het sterkst *in Europa*, het sterkst dus dáár waar wij, met de maat der wereldgeschiedenis gemeten, betrekkelijk dicht bij de overwinning van het proletariaat staan.

Voor ons bestaat dus geen enkele grond onze toekomstige positie in de wereld opzettelijk onnoodig te verzwakken in de idee, dat een Europeesche Oorlog tot een Europeesche Revolutie, d. w. z. tot de versterking van de proletarische macht voert.

Want niet alleen de oorlog zelve, maar ook de aktueele ekonomische politieke tegenstellingen, waarin een eventueele oorlog reeds tegenwoordig zijn grond vindt, voeren even onvermijdelijk tot de Revolutie en de versterking van het proletariaat.

Gansch anders staat het met de bourgeoisie. Waarvan het proletariaat zich meer en meer bewust is, dat weten de leiders van de Europeesche bourgeoisie reeds tienmaal beter, dat de Oorlog zoowel als de Gewapende Vrede tot de Revolutie leidt. Maar het Militarisme in tijd van vrede hebben zij noodig om de arbeidersklasse, die met den dag sterker wordt, *zoo lang mogelijk* er onder te houden. En de Oorlog *kan* het noodlottig gevolg worden van de konkurrentie der nationale bourgeoisieën onderling, of van de Europeesche konkurrentie met Azië of Amerika. Terwijl het proletariaat met de zekerheid van één die in elk geval in den strijd op den duur moet overwinnen, den minst barbaarschen vorm van strijd zoekt, en daarom met al zijn macht tegen den Oorlog werkt, is het juist het noodlot van de bourgeoisie door de ekonomische ontwikkeling zoo en zoo ten onder te moeten gaan, en mist zij elke aanwijzing welke weg haar nog het langst te leven laat. Vandaar dat zij, hoewel zeker niet van ganscher harte, uit vrees n.l. voor het proletariaat, toch steeds om een kleinen uitweg voor het oogenblik tot den Oorlog k a n worden gedreven.

Er is dus slechts één oplossing voor al degenen, die den vrede werkelijk willen. De Internationale moet tegenover de *konkurreerende* zoowel als tegenover de *vereenigde* bourgeoisieën van Europa zoo sterk mogelijk worden gemaakt. Het is voorbij, dat de Internationale in Europa een leuze was enkel om het proletariaat te vereenigen. De proletarische Internationale, waarover wij meer spreken maar ook m o e t e n spreken dan ooit, zij *alléén* kan in de proletarische politiek van heden voor het behoud van den vrede en het behoud van Europa's ontwikkeling opkomen. De sociaaldemokratie in Nederland moet er trotsch op zijn een deel van die proletarische Internationale te zijn, maar wij moeten er ook naar handelen, want als ekonomisch aanhangsel, als doorvoerland van Midden-Europa naar Engeland en Amerika, is ons lot aan het lot dezer landen onafscheidelijk verbonden. En handelen naar de daden van de Internationale, dat wil zeggen:

Onze nationale bourgeoisie zooveel mogelijk verzwakken door den klassenstrijd, die van de zijde der kapitalisten ekonomisch en politiek zoo slim maar zoo fel mogelijk wordt gevoerd, ook door de arbeiders zoo scherp en sterk mogelijk te doen voeren, en dien strijd en haar ekonomische oorzaken zoo duidelijk mogelijk uit te spreken. De Sociaaldemokratie is immers ook in Holland de eenige partij die voor de macht van het volk, voor de demokratie van het Algemeen Kiesrecht nog wil strijden, en de eenige die de gruwelijke onzekerheid en uitbuiting van het Kapitalisme door den ekonomischen en politieken vrede van het Socialisme wil vervangen.

O n z e strijd tegen den Oorlog, o n z e strijd in het komende jaar en bij de komende verkiezingen, zij dus: Vóór de politieke heerschappij van het proletariaat en verzwakking van de klasse-heerschappij der nationale bourgeoisie, hetzij zij zich demokratisch en liberaal of konservatief en klerikaal vermomme.

Vóór alles sta dan ook in Vakbeweging en Partij

voorop de strijd voor het Algemeen Kiesrecht voor Mannenen voor Vrouwen, de strijd voor de macht van het proletariaat, dat den vrede wil. Zoo en zoo alleen dienen wij het best in deze gevaarlijke tijden niet enkel de toekome nde sociale en politieke vrede op aarde, maar tevens de direkte, zoo groot mogelijke en duurzame vrede, eenheid en kracht in onze eigen rijen, in de rijen van het proletariaat in ons eigen land. WP.

Te vroeg triomf gekraaid!

De vorige week heeft er gedurende korten tijd groote vreugde geheerscht in de Duitsche groote pers, vooral in de linksch-liberale en democratische, die steeds op den loer ligt om het revisionisme en opportunisme in de internationale sociaaldemocratie te kunnen uitspelen tegen de dogmatische, bij leege formules zwerende Duitsche partij. Een vreugde, die zij 't dan ook wat gematigder, weerklank vond in onze liberale pers.

De heeren meenden een heerlijk buitenkansje te hebben. De Oostenrijksche sociaaldemocratie, parlementair de sterkst vertegenwoordigde van alle arbeiderspartijen, zou in ééne week tweemaal de beginselen in 't gezicht geslagen hebben, die de Duitsche partij nog pas enkele maanden geleden plechtig had gedefinieerd op het Congres te Nürnberg. Ze zou een zetel hebben aanvaard in het presidium van het Huis van Afgevaardigden, en daarmee rechtstreeks hebben gehandeld tegen hetgeen daaromtrent nog te Dresden in 1903 door de Duitsche sociaaldemocratie was besloten en ze zou vóór de begrooting hebben gestemd, terwijl de Duitsche Partij pas het stemmen vóór de begrooting had veroordeeld.

De liberale en radicale persridders hebben te vroeg triomf gekraaid. Na enkele dagen reeds bleek er niet een spier meer over te zijn van de redenen tot juichen. De Oostenrijksche sociaaldemocratie bleek volkomen gehandeld te hebben volgens de lijn van het dogmatische beginsel en de Duitsche sociaaldemocratie bleek over haar jongere, nu bijna even machtige zuster volkomen tevreden te kunnen zijn.

Wat natuurlijk een aantal „liberale" organen niet belette toch te blijven juichen en tegen de duidelijke uiteenzetting van de feiten, in het sprookje van de begrootingsaanvaarding der Oostenrijksche sociaaldemocratie te blijven propageeren. Daar zijn die lieden nu eenmaal voor. In 't verdraaien van de waarheid omtrent de arbeidersbeweging overtreft de liberale (Duitsche en andere) pers gemeenlijk zelfs de conservatieve of agrarische organen.

Wat is er dan gebeurd, dat tot dit kortstondige triomfgehuil aanleiding heeft gegeven?

Voor zoover 't de aanvaarding van een van de vijf ondervoorzitters-zetels in het Oostenrijksche Huis betreft, hebben wij de vorige week reeds in 't kort de zaak uiteengezet, voor zoover ze voor ons van belang is, namelijk waar het er om gaat aan te toonen, dat de aanvaarding van dezen zetel iets totaal anders is dan 't aanvaarden van den vice-presidentszetel in den Rijksdag, zooals de Duitsche revisionisten in 1903 wilden; iets geheel anders ook dan 't innemen van een parlementaire machtspositie, zooals het internationaal werd voorgesteld door de parlementaire utopisten, die 't parlement beschouwen als 't voornaamste terrein van den politieken klassestrijd voor het proletariaat.

Wat de tweede, veel belangrijker kwestie betreft, de Oostenrijksche sociaaldemocraten hebben niet gestemd vóór de begrooting, noch zelfs voor het zoogenaamde provisorium, d. w. z. de voorloopige machtiging der regeering om de belastingen te blijven heffen en de noodige uitgaven te doen, vóór de begrooting behandeld en goedgekeurd is, maar zij hebben eenvoudig er voor gezorgd, dat de begrooting werkelijk zou worden behandeld en besproken, door voor die behandeling te stemmen.

Door den twist der nationaliteiten en door den invloed van kleine groepjes onverantwoordelijke politiekers, die in het Oostenrijksche huis van afgevaardigden sinds de invoering van het algemeen kiesrecht wel is waar veel minder invloedrijk zijn geworden, maar het toch nog steeds in hun macht hebben, het Huis allen arbeid onmogelijk te maken, dreigde het gevaar, dat de begrooting totaal niet in behandeling zou komen en de regeering dus wel genoodzaakt zou wezen weer haar toevlucht te nemen tot een berucht artikel in de Grondwet, artikel 14, krachtens 't welk zij zonder parlementair goedgekeurde begrooting kan regeeren als het Parlement afwezig is of de begrooting niet behandelt. Het was natuurlijk van zeer groot belang, dat dit zoo mogelijk voorkomen werd: de sociaal democraten zijn daarvoor opgekomen en hebben het Parlement behoed voor het lot, dat de verblinde nationalistische kleinburgers het anders zeker zouden hebben bereid.

Het Huis is nu in staat de begrooting te behandelen en zoodra de stemming plaats heeft, zullen de Oostenrijksche sociaaldemocraten tegen die begrooting stemmen, evenals de Duitsche sociaaldemocraten in den Rijksdag doen en evenals 't overal geschiedt door de partij, die aan de regeeringen der bourgeoisie natuurlijk steeds de middelen weigert, waardoor de heerschappij der bourgeoisie wordt in stand gehouden.

Het geval leert ons echter weer eens, hoe nauwlettend de internationale bourgeoisie steeds op den loer ligt om elk feit en elk verzinsel uit te spelen, waaruit zou kunnen blijken dat wat zij het vurigst hoopt, namelijk dat de internationale sociaaldemocratie den weg zou inslaan, dien de revisionisten en opportunisten in haar rijen haar sinds tien jaren bij elke gelegenheid als den aangewezen weg ter verheffing van de arbeidersklasse aanwijzen. V.R.

De sociale taak der vakvereenigingen.

De vakvereenigingen, aan welke Bernstein de rol toekent, in den emancipatiestrijd der arbeidersklasse den eigenlijken aanval tegen de industrieele winst te leiden en dezen geleidelijk in loon om te zetten, zijn in de werkelijkheid in 't geheel niet in staat, een economische aanvalspolitiek tegen de winst te voeren, wijl zij niets anders zijn dan de georganiseerde *verdediging* van de arbeidskracht tegen de aanvallen van de winst, het verweer der arbeidersklasse tegen het neerdrukkend streven der kapitalistische ontwikkeling. Dit om twee redenen.

Ten eerste hebben de vakvereenigingen tot taak, den marktprijs der waar arbeidskracht door hare organisatie te beïnvloeden. Deze organisatie echter wordt door het proces van de proletariseering der middelklassen, waardoor de arbeidsmarkt steeds nieuwe waar wordt toegevoerd, voortdurend doorbroken.

Ten tweede hebben de vakvereenigingen de verheffing van den levensstandaard, de vergrooting van het aandeel van de arbeidersklasse in den maatschappelijken rijkdom ten doel. Maar dit aandeel wordt steeds weer door den aanwas van de productiviteit van den arbeid naar beneden gedrukt met de onvermijdelijkheid van een natuurproces. Om het laatste in te zien, behoeft men in 't geheel geen Marxist te zijn, behoeft men slechts Rodbertus' werk: Licht over het sociale vraagstuk, eens in handen te hebben gehad. In zijn beide economische hoofdfuncties verandert dus de vakvereenigingsstrijd krachtens objectieve factoren der kapitalistische maatschappij in een Sisyphus-arbeid. Deze Sisyphusarbeid is weliswaar onontbeerlijk, wil de arbeider komen tot het hem volgens den oogenblikkelijken toestand van de markt toekomende loonaandeel, wil de kapitalistische loonwet verwezenlijkt en het neerdrukkende streven der economische ontwikkeling in zijn werking geparalyseerd (verlamd) of nauwkeuriger gezegd, verzwakt worden. Meent men echter, dat de vakvereenigingen zouden kunnen worden veranderd in een middel tot trapsgewijze afbrokkeling van de winst ten gunste van het arbeidsloon, dan stelt men vóór alles voorop als maatschappelijke voorwaarde daartoe: ten eerste een stilstand in de proletariseering der middelklassen en den aanwas der arbeidersklasse, ten tweede, een stilstand van den groei van de productiviteit van den arbeid, dus in beide gevallen . . . . een terugkeer tot vóór-kapitalistische toestanden. R LUXEMBURG.

Demokratie in de Fabriek.

Wilde men de burgerlijke schrijvers gelooven, dan behoort het despotisme, de onbeperkte heerschappij van den eenen mensch over vele andere, slechts thuis in onbeschaafde vroegere tijden. Volgens hen behoort het despotisme in barbaarsche toestanden thuis, zooals die in onzen tijd van burgerlijke vrijheid en gelijkheid heelemaal overwonnen zouden zijn. Zulk een opvatting is alleen te verklaren, doordat de auteurs ervan slechts op hun eigen omgeving letten en over de massa heenzien. Weliswaar bezitten de arbeiders thuis en op straat de burgerlijke vrijheid evenals andere menschen. Maar waar het voornaamste deel van hun leven geleefd wordt, in de fabriek, daar staan ze onder een onbeperkt despotisme.

Wanneer de arbeider zijn werkplaats binnentreedt, dan wordt hij uit een wereld, waar de vrije regeeringvorm van de 19e eeuw heerscht, opeens in een wereld verplaatst, die op de hoogte staat van de politiek van de Oostersche Oudheid of van een Negerstaat. De ondernemer heerscht en regeert autokratisch; zijn wil is het hoogste gebod. De Konstitutie van deze arbeidsgemeenschap, het fabrieksreglement, wordt door den ondernemer vastgesteld en veranderd; wie er niet van gediend is, moet maar buiten de fabriek blijven. Geen beraadslaging, geen gemeenschappelijk besluit, maar het gebod van den patroon regelt den gemeenschappelijken arbeid. En niet alleen heeft de arbeider in de fabriek geen rechten, maar hij heeft er ook geen vrijheid. Wie niet blindelings gehoorzaamt, wordt al te vaak met boeten bestraft

Het ligt voor de hand dat de arbeiders den strijd tegen dit drukkende fabrieksdespotisme opnemen, zoodra ze door vakorganisatie sterker zijn geworden. Door de macht der vakvereeniging dwingen ze den ondernemer niet alleen tot loonsverhoogingen en verkorting van arbeidstijd, maar ze weten ook vaak zich tegen de brutaalste daden van patroonswillekeur met succes teweer te stellen. Zulke successen deden de vraag rijzen, of het bij nog grooter kracht van de organisatie niet mogelijk zou zijn, dit fabrieks-despotisme heelemaal te breken en de gezamenlijke wil der arbeiders in de plaats van de wil van den individueelen patroon te stellen.

Zoo ontstond in vakvereenigingskringen het ideaal van de demokratie in de fabriek; de konstitutioneele fabriek zou, zoo dacht men, op dezelfde wijze in de plaats van het fabrieks-absolutisme treden, als in het staatsleven de konstitutioneele regeering op het vroegere absolutisme was gevolgd. Niet meer één individu zou gebieden, maar de arbeiders zouden, evenals het volk in den Staat, in de arbeidsregeling medezeggenschap hebben. Uit de rol van onderdanen van een absoluut heerscher zouden de arbeiders in de fabriek in de rol van moderne staatsburgers treden, die zelf mede stemmen over het lot van den Staat en aan de leiding deelnemen. Deze vooruitgang zou, zoo meende men, geheel in de richting van de maatschappelijke ontwikkeling liggen; ze zou de demokratie in de industrie, bij den arbeid verwezenlijken en de uiterlijke politieke vrijheid tot een werkelijke maken. Wat de arbeiderspartij in de politiek wil, nl. de heerschappij van de kapitalistenklasse breken, dat zou hier in de elementen van de maatschappij, in de fabrieken, door de macht van de vakorganisatie bewerkstelligd worden.

Maar dit ideaal kan alleen blijven bestaan, wanneer men een belangrijke kant van het kapitalisme over het hoofd ziet, wanneer men alleen op het afzonderlijk bedrijf let, zonder het raderwerk van de gansche maatschappij in het oog te houden. Alleen als men den kapitalist slechts in de fabriek en niet daarbuiten ziet, in zijn verhouding tot andere kapitalisten, kan men op zulk een ideaal komen. Want de fabrikant is niet alleen de despoot tegenover zijn arbeiders, maar ook de konkurrent tegenover zijn kollega's. De fabriek is niet alleen een werkplaats waar de goederen worden voortgebracht, maar tevens een legerplaats, vanwaar met de machine als wapen de vijandelijke konkurrent met vernietiging wordt bedreigd, een legerplaats die omgekeerd zelve met vernietiging wordt bedreigd door den konkurrent.

En dit is geen bijzaak, maar de verhouding buiten de fabriek bepaalt juist de verhouding in de fabriek. De fabrikant is despoot, is autokraat, omdat hij konkurrent is. De produktie is voor hem niet het doel, dat hij ten nutte van de menschheid najaagt. Het is hem slechts een middel om winst te maken, en winst maakt hij alleen, als hij zoo goedkoop mogelijk produceert. Hij moet met zijn konkurrenten om de markt vechten; hij moet uit een zoo goedkoop mogelijke productie zooveel mogelijk winst slaan. Dezen strijd kan hij alleen met succes voeren, als er in zijn leger onvoorwaardelijke discipline heerscht, als hij alles wat hem tot het doel noodig blijkt, direkt kan doorvoeren zonder op weerstand te stuiten. Daarom duldt hij geen inmenging van de arbeiders in zijn zaken, zooals hij ze van kapitalistisch standpunt terecht noemt. Kan hij zijn fabriek niet naar willekeur besturen, dan staat hij tegenover zijn konkurrenten als een kampvechter, dien de handen gebonden zijn.

Daarom zal de kapitalist elken aanval op zijn heerschappij beslist terugwijzen. Want voor hem is het een levenskwestie. Maar als de levenskwestie van de arbeider daar tegenover staat, dan ontbrandt een heftige strijd. Nu zijn de arbeiders onder het kapitalisme geen mede-producenten, geen deelnemers in de productie, maar enkel verkoopers van arbeidskracht.

Hun levenskwestie is het, dat deze arbeidskracht niet door langen arbeidstijd wordt verwoest en dat ze voor hun koopwaar arbeidskracht een goede prijs bedingen. Daardoor wordt van beide zijde een bittere strijd gestreden om de loonkwestie en om den arbeidstijd, en hier kunnen de arbeiders successen behalen. Verdere eischen, die voor hen geen vraag van zijn of niet-zijn beduiden, kunnen zij slechts dan ingewilligd krijgen, als deze ook voor den kapitalist geen levensvragen zijn, bijv. het ophouden van te brutale bijkomstigheden van het fabrieksdespotisme. Maar aan het principe zelve, aan de industrieële autokratie laat de kapitalistenklasse niet tornen; al haar machtsmiddelen, ook die van den Staat, gebruikt zij om de macht van de vakvereenigingen te knotten.

Is dus de konstitutioneele fabriek, zoolang de Staatsmacht de kapitalisten beschermt, een droom, het is niet eens een schoone droom. Was het te verwezenlijken, dan zou er een band van belangen-solidariteit tusschen elke kapitalist en zijn arbeiders worden gesmeed, terwijl de solidairiteit van de arbeidersklasse in zijn geheel verbroken zou worden. Als deelnemers in de zakelijke leiding van hun fabrieken zouden de arbeiders, in het kapitalisme als konkurrenten tegenover elkander komen te staan, om elkaar om brood en leven te brengen. Opheffing van het fabrieksdespotisme zonder gelijktijdige opheffing van de kapitalistische konkurrentie zou de groote heerlijke kracht van de arbeidersklasse, haar innerlijke vaste eenheid vernietigen, de kracht en de eenheid waarmede de arbeiders de burcht van het kapitalisme, de politieke macht moeten veroveren.

Het fabrieks-despotisme als deel van de gansche, onverdragelijke kapitalistische maatschappij-inrichting kan slechts met het geheel, met de uitbuiting en de konkurrentie zelve

opgeheven worden Niet in de enge fabriek, maar in de groote maatschappij zelve zal de demokratie in de produktie worden gekonstitueerd door de ontwikkeling tot een vrije, maatschappelijke produktie, door de broederlijkheid en de belangen-solidariteit van alle menschen. A. P.

Balans van de Sociaal-Politiek.

Kerstmis staat voor de deur. Mijn winterjas zou ik bij Oome Jan brengen, als ik er een had, om mijn kamer een beetje te verwarmen, als ik er een had.

In deze dagen wordt het Kerstfeest, het feest van de christelijke naastenliefde gevierd. Maar in de arbeidersgezinnen heerscht geen feestvreugde; de werkeloosheid met haar gevolgen, kommer en ellende laten de feestvreugde niet opkomen. Duizenden arbeiders, die arbeiden kunnen en hun gezinnen gaarne door werken willen onderhouden, zijn werkeloos. Wie echter werk heeft, weet niet, of hij niet binnenkort, als het „feest" voorbij is, ontslagen wordt.

Toen het vorige jaar eindigde, hadden we reeds onder den economischen achteruitgang te lijden. Hoopten sommigen toen, dat de storing van zeer voorbijgaanden aard zou zijn, thans zien we, dat het er niet beter op is geworden. *) Het kapitalisme heeft weer eens zijn onhoudbaarheid bewezen door een algemeene overproductie, door de onzinnigheid, dat vele arbeiders aan de bitterste ellende ten prijs zijn, omdat er te veel aan goederen voorhanden is. Het arbeidende volk is te arm, om ook maar zijn dringendste behoeften te bevredigen, omdat de heerschende klasse te rijk is.

Het heele jaar door drukte de crisis op de arbeidende klasse, en nog steeds is het einde van deze lijdensgeschiedenis niet te zien. **) Hoe langer de krisis echter duurt, des te erger de gevolgen van de werkeloosheid. De weinige spaarpenningen, die misschien deze of gene arbeider heeft weten over te houden, zijn gauw op. Datgene, wat een vooruit willend arbeider zich heeft aangeschaft, om zijn leven wat vroolijker te maken, zijn huis wat genoegelijker (bij de diamant-bewerkers en andere arbeiders bijv. ook hunne boeken), het gaat alles naar den uitdrager, naar Oome Jan of naar den boekenkoopman. In zijn levensstandaard daalt de werkelooze arbeider weer tot den laagsten trap. Verbittering komt in zijn gemoed; allerlei ziekten treden in zijn gezin.

Wat helpen den werkeloozen arbeider de loonen en arbeidstijden van de tarief-overeenkomst? Wat helpt het als hij heelemaal geen werk heeft en geen cent kan verdienen? Waar blijven de resultaten van al het streven tot bestrijding van de tering en van de kindersterfte? Eén enkel jaar van werkeloosheid bedreigt alles, wat in vele jaren van arbeid en strijd is gewonnen.

Tegenover dezen verschrikkelijken terugslag staat de heerschende klasse radeloos als steeds. Zij heeft de uitbuiting, waarvan de tegenwoordige krisis het onvermijdelijke gevolg is, met alle middelen in stand gehouden, om winst te slaan uit den arbeid van het arbeidende volk.

Haar treft dus de verantwoordelijkheid voor de krisis en hare gevolgen. In de „goede" jaren heeft de heerschende klasse het voordeel van de uitbuiting van het arbeidende volk met beide handen gretig aangepakt. Zij moet dus ook thans verantwoordelijk gesteld worden voor de nadeelen van deze uitbuiting. Terecht eischen de arbeiders dus, dat de heerschende klasse hun de schade vergoedt, die zij door de krisis lijden.

Heelemaal niet letten op de eischen der arbeiders, dat waagt de heerschende klasse niet meer. Want niet alleen de werkeloosheid, maar ook korter arbeidstijd samengaande met mindere verdienste behooren tot de ellende der krisis. Veel *woorden* weten de burgerlijke arbeiders-vrienden dan ook, als 't in hun kraam te pas komt, te geven over de maatregelen, waardoor deze ellende *zou kunnen* worden verzacht. (Zie bijv. het mooie sportpark met zijn schoone lucht-kasteelen, dat we te Amsterdam door het partikulier initiatief zouden krijgen, het particulier initiatief, dat bij onzen vroolijken minister-president Theo Heemskerk immers zoo hoog staat aangeschreven, dat de Nederlandsche Regeering daardoor heelemaal naliet zelf iets tegen de nadeelige gevolgen der werkeloosheid te doen!). Woorden ja, maar in daden laat de sociale politiek van de heerschende klasse de arbeiders heelemaal in den steek. Rijkdom op rijkdom uit den arbeid der arbeiders op te stapelen, dat kunnen ze; maar de offers van hun schandelijke uitbuiting schadeloos te stellen, dat kunnen ze niet.

Van dit voor de burgerlijke klasse smadelijke *feit* probeeren onze tegenstanders natuurlijk de aandacht van de arbeiders af te leiden. Ziedaar één van de redenen, waarom de burgerlijke pers het altijd weer over het vele geld heeft, dat voor de ongevallen-verzekering wordt „geofferd". Maar met zulke praat laat de denkende arbeider zich niet meer zoet houden. Waarvoor hij moet en zal strijden, dat is, dat ereen eind gemaakt wordt aan de uitbuiting zelve. De arbeid mag niet langer tot rijkmaking van een niet-arbeidende kliek dienen, maar moet eindelijk tot zegen voor het heele arbeidende volk worden. De gemeenschappelijke arbeid moet uit de winzucht van de heerschende klasse worden bevrijd en door de gemeenschap zelve in het belang van de gemeenschap worden geregeld.

Dit doel bereiken de arbeiders door hun vak- en politieke organisaties. De organisatie bewaart de arbeiders voor de ergste ellende, nl. voor de *wanhoop*, en doet zooveel mogelijk voor de leniging van den nood. De organisatie behoudt de strijdlust van de arbeiders en zal zoodoende zoodra de krisis voorbij is, de kracht van de arbeiders sterker maken, tot ze sterk genoeg zijn, om de tegenwoordige uitbuiting door de socialistische maatschappijinrichting te doen vervangen. Zoo ziet de balans van de sociale politiek uit. *L. V.*

Economische Aanteekeningen.

*) In het Algemeen Overzicht van de Arbeidsmarkt in het laatst uitgegeven nummer van het Maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek zien we bijv. dat, al duurde de plaatselijke verlevendiging in de diamantindustrie te Amsterdam voort, de toestand in de bouwvakken natuurlijk weer merkbaar ongunstiger werd maar ook dat in de houtbewerking de slapte voortduurde, in een deel van het groot-bedrijf der metaal-bewerking over groote slapte werd geklaagd en ook in het klein-bedrijf over het geheel blijkbaar niet veel werk was. Ook voor den scheepsbouw werd de toestand nagenoeg overal veel minder gunstig. In de grafische vakken bleef in eenige plaatsen slapte heerschen. Het bedrijf der heerenkleeding ondervond veel minder verlevendiging dan andere jaren. Schoenmakerijen en zadelmakerijen hadden het niet druk. Kenmerkend is vooral dat **„in het bakkersbedrijf vrij algemeen slapte heerschte in verband met de algemeene malaise en de toenemende werkloosheid"**. Plaatselijke slapte heerschte in de meelfabricage, de fabricage van verduurzaamde levensmiddelen, de kunstboterfabricage en het zuivelbedrijf, terwijl in de tabaks- en sigaren-industrie meer slapte dan drukte heerschte. In de winkelbedrijven en den handel was de seizoen-drukte minder aanzienlijk dan in andere jaren en de algemeene toestand nog verre van gunstig.

) De Engelsche handelscijfers bijv. weerspiegelen de nog steeds aanhoudende achteruitgang in den wereldhandel. De uitvoer was in Nov. 1908 bijna 36 miljoen pond sterling (1 p. st. = f 12.—), tegen bijna 42 miljoen in Nov. '07 en ruim 40¼ miljoen in Nov. '06. De invoer bedroeg in de Novembermaand van de jaren '08, '07, '06 resp. bijna 50 miljoen, ruim 57 miljoen en bijna 55¾ miljoen p. st. Rekenen we wegens de boycott in de spinnerijen garens en weefsels niet mee, dan was de **achteruitgang in den uitvoer **het grootst** bij steenkolen, cokes, ijzer, staal en machines, d. w. z. bij de produkten wier uitvoer voor het groot-bedrijf in de wereld van de hoogste beteekenis is. In de 11 maanden van 1908 is de invoer van Engeland vergeleken met 1907 met 9 % achteruitgegaan, en de uitvoer zelfs met 11.6 %.

Hetzelfde geldt voor Duitschland als men daar bijv. op de zeer belangrijke ijzer- en staalindustrie let. In Nov. 1908 werden nog geen 350.000 ton aan staalprodukten verzonden tegen bijna 415.000 in Okt. 1908 en ruim 425.000 in Nov. 1907. De achteruitgang geldt zoowel voor half-fabrikaten als bijv. vooral voor spoorweg-materiaal, wijst dus alweer op den stilstand van het wereld-bedrijf. En de ruwijzerproduktie was voor de 11 maanden van 1908: ruim 10¾ miljoen ton tegen bijna 12 miljoen in hetzelfde tijdvak van 1907. Een achteruitgang dus van 10½ %. En nog waren de prijzen niet te houden. Over het algemeen daalden de prijzen der *verschillende* soorten ijzer in de laatste maand op de Beurs van Düsseldorf met 10 a 15 Mark, nl. van 65 a 78 M. tot 54 a 68 M. Men zij dus voorzichtig met optimistische beschouwingen omtrent het overwinnen van de krisis.

Uit het Buitenland.

Frankrijk. De Fransche Partij, sinds twee jaren, gelijk heel de Fransche arbeidersklasse, bestookt door de radicosocialistische regeering, begint de vruchten te plukken van de fouten harer tegenstanders.

Wij hebben reeds vermeld, hoe de verkiezingen voor de Kamer iu twee districten, door trouwe aanhangers van het radicalisme vertegenwoordigd, een buitengewone stijging van het stemmencijfer voor de socialistische candidaten hebben getoond.

Zondag l.l. is de kroon gezet op dit succes: de beide socialistische candidaten zijn in de districten Villefranche (departement Aveyron) en Charolles (Saône-et-Loire) verkozen.

De cijfers zijn zoo kenschetsend voor den afkeer, dien het brutale radico-socialistische bewind in enkele jaren onder de arbeiders en geproletariseerde boeren heeft gewekt, dat we ze nog eens weergeven. In Villefranche werd de radicaal in 1906 bij eerste stemming gekozen met 9980 stemmen, terwijl de socialist er 1836 had en de clericaal 4299. Nu lei de radicaal het af, niettegenstaande een andere ministerieele candidaat zich niet terug wilde trekken ten gunste van den socialist. In Charolles werd nu de socialist gekozen met 6841 stemmen, terwijl de radicaal Sarrien Junior, de zoon van zijn vader, den machtigen radicaal Sarrien, 1500 stemmen minder had. In 1906 had Sarrien 11920 stemmen en de socialist 1837, (de nationalist 3215).

De oude waarheid, dat de tegenstanders der sociaaldemocratie haar beste propagandisten zijn, blijkt door deze gebeurtenissen opnieuw. De Fransche Partij in haar meerderheid — wij hebben het hier herhaalde malen aangetoond — heeft het werkelijk aan fouten niet laten ontbreken. Dat die meerderheid aan den eenen kant aanbidders van het Blok, onzaliger nagedachtenis, en aan den anderen kant zuivere anarchisten, bestrijders van den strijd ter verovering van de staatsmacht, in de gelederen der Partij duldt, verzwakt de Fransche Partij in tweeërlei opzicht, èn propagandistisch èn organisatorisch. Maar Clemenceau, Briand en Viviani zijn er, ondanks die fouten, in geslaagd, de massa's in verontwaardiging te brengen en het resultaat daarvan komt de Partij ten goede.

De gevolgen van deze verkiezingen zullen, naar verwacht mag worden, tweeërlei zijn. De socialistenvrees bij de bourgeoisie en de massa der kleinburgers wordt er door versterkt en de reactionnaire radicale meerderheid in de Kamer zal er door worden versterkt in haar afkeer van alle serieuze hervormingen. Zooals Troelstra het een keer zeer terecht opmerkte: „In zake arbeidsduur, belastingen, militarisme, vakbeweging kunnen wij van de bourgeoispartijen niets verwachten. Hoe verder wij komen, des te minder zullen wij krijgen" (zie „Het Volk" van 9 Febr. 1907), zoo is het in Frankrijk en zoo wordt het steeds meer, naarmate de socialistische propaganda bij de massa's inslaat.

En aan den anderen kant zal de Partij in Frankrijk, naar wij hopen, de gelegenheid niet verzuimen om den oogst, die haar wordt geboden, ook werkelijk binnen te halen. Dat kan, wij weten het, slechts door van de kiezers, die uit een onbestemd gevoel van malaise of verontwaardiging voor de socialistische candidaten stemmen, meer dan ontevredenen, meer dan kiezers, namelijk georganiseerde socialisten te maken, socialisten, die weten wat zij willen, en die weten, tegenover welke macht zij staan. Zonder dat immers glijden verkiezingssuccessen de Partij al te licht als droog zand door de vingers en blijft er niets hangen dan een kamerzetel. De Fransche Partij moet in dit opzicht nog alles leeren, voorzoover zij niet bestaat uit de Marxistische elementen van den ouden Parti Ouvrier.

* * *

Duitschland. De Duitsche vrijzinnigen hebben een nieuwe bladzijde toegevoegd aan het reeds zoo lange register hunner schande door hetgeen er de vorige week is afgespeeld in den gemeenteraad van de Berlijnsche voorstad Rixdorf. Men weet, dat in Pruisen voor den Landdag het zoogenaamde drieklassen-kiesrecht bestaat, de vrucht van de contra-revolutie van 1849, waardoor de groote massa der kiezers tot machteloosheid wordt veroordeeld, ten koste van de enkele rijken, die in elk district in de eerste klasse der kiezers worden toegelaten wegens de som, die zij in de belastingen betalen. De soc.-democratie is er, na ontzaglijke inspanning, dezen zomer in geslaagd enkele mandaten in den Landdag te veroveren, doordat zij behalve in de derde klasse, ook in de tweede klasse over een groot aantal kiezers beschikte, beter gestelde arbeiders, kleine ambtenaren en neringdoenden enz. Zoodoende kon zij de meerderheid der kiezers (kiesmannen) die de afgevaardigden benoemen, verkrijgen. In de meeste Pruisische gemeenten geldt nu hetzelfde stelsel met dien verstande, dat hier elk der drie klassen gemeenteraadsleden kiest, zoodat de sociaal-democratie daar waar zij sterk is, bijv. alle mandaten der derde klasse, dus een derde der gemeenteraadszetels kan veroveren plus een gedeelte van de mandaten der tweede klasse. Zoo werd het mogelijk, dat de sociaal-demokratie in sommige gemeenten, waar zij de absolute overmacht heeft, een getal vertegenwoordigers in den gemeenteraad kreeg, dat omstreeks de helft van het geheele aantal bedraagt. Ten einde nu dit vreeselijke gevaar te ontkomen, heeft de Pruisische Landdag in 1900 een wetswijziging aangenomen, waardoor het voor de gemeenten mogelijk wordt, het drieklassen-kiesrecht nogmaals te verslechteren en wel zóó, dat de sociaal-democratie onmogelijk meer mandaten voor de tweede afdeeling kan verkrijgen en dus, al beschikt zij bijv. over 90 pct. van de kiezers, nooit meer dan één derde van de gemeenteraadszetels kan bezetten.

Tot nog toe was deze wijziging door geen gemeente aangebracht, omdat 't niet noodig was. Nu is de gemeenteraad van Rixdorf, waar naast de sociaaldemocraten een aantal vrijzinnigen (leden van de blokpartijen) zitten, ondanks het heftig verzet van onze partijgenooten, overgegaan tot deze nieuwe schanddaad, die een nog verdere ontrechting van de groote massa der bevolking inhoudt.

Hoe schandelijk deze maatregel de groote massa der kiezers ontrecht blijkt uit de cijfers: bij de Rijksdagverkiezing in 1907 werden van de 37300 uitgebrachte stemmen 29300 dus 80% uitgebracht op den sociaaldemocratischen candidaat. Zooals de toestand nu nog is, behooren in Rixdorf tot de eerste klasse 356, tot de tweede 3926, tot de derde 31000 kiezers. Een negende van alle kiezers (die van de eerste en van de tweede bij elkaar gerekend) bezitten dus reeds nu

2 maal zooveel recht als de overige acht negenden. Beschouwt men de afzonderlijke klassen ieder op zichzelf, dan bezitten nu reeds 356 kiezers van de eerste klasse 87 maal zooveel kiesrecht als de kiezers der derde klasse. En deze verhouding is nu door de vrijzinnigen nog slechter geworden.

Waarlijk: wie met het oog op zulke feiten in Duitschland, nog droomt van een vreedzame ontwikkeling, van een samengaan met de burgerlijke democratie, van een geleidelijke overbrugging der klassetegenstelling, die is, gelijk de Vorwärts het in een van haar laatste nummers zegt, een zwendelaar of een gek. En toch: zoo doen nog steeds de goede revisionisten in het kamp der Duitsche Partij, die hun gelukkigen droom maar niet kunnen loslaten. Hun nieuwste theoreticus, de vroegere predikant Maurenbrecher, die nog in 1903 tot de nationaal-sociale partij behoorde, wat hem niet belet, nu een mond open te zetten tegenover een man als Kautsky, zoo groot, dat al de driestheid van een paap daartoe noodig is, verdedigt nog in het laatste nummer van het zoogenaamde socialistische Maandschrift, dat elke maand van de heftigste aanvallen op de Duitsche Partij, haar organen en haar leiders vol staat, het samengaan met diezelfde burgerlijke „democratie" wier daden uit het bovenstaande nieuwste staaltje met zoo verkwikkende duidelijkheid telkenmale blijken. v. R.

Indische Brieven. IV.

Salatiga, 23 Oct. '08.

In antwoord op een vraag, iets naders mede te deelen over het matriarchaat in de Padangsche Bovenlanden, kan ik niet heel veel meer ten beste geven, dan wat allicht den lezers reeds uit dagbladen en periodieken in Holland zelf bekend zal zijn, aangezien ik hier de desbetreffende litteratuur niet tot mijne beschikking heb.

De grondslag van de primitieve Maleische samenleving, zooals deze nog grootendeels bij de Menangkabauers ter Westkust van Sumatra bewaard is gebleven, vormt de zoogen. Soekoe (= familie of geslacht). Hoewel aan het hoofd van een dergelijke gemeenschap een mannelijk familie-hoofd, panghoeloe staat, wordt toch de vrouw als grondvest der familie en de man slechts als verwekker der nakomelingschap beschouwd, hetgeen daaruit blijkt, dat de panghoeloe's steeds uit de verwanten van moeders-zijde der vorige panghoeloe's moeten gekozen worden, dat het geheele erfrecht volgens de vrouwelijke en niet volgens de mannelijke lijn wordt uitgeoefend. Zoo erven de kinderen alleen het vermogen der moeder, terwijl dat van den vader overgaat op de zusterskinderen of op de eigen broers. Een groot deel van het vermogen, in de praktijk in hoofdzaak de onroerende goederen, als grond, huizen en dergelijke, blijft echter gemeenschappelijk eigendom van de toekoe, hoewel in den loop der tijden vooral in de Benedenlanden dit familie-bezit tot individueel bezit begint af te brokkelen. Dit familie-bezit, de zoogen. harta poesaka is volgens de adat [1]) onvervreemdbaar, kan niet voor schulden van een der familieleden aangesproken worden.

In burgerlijke processen is deze adat steeds geëerbiedigd en de groote fout van de nieuwe belasting-verordening ligt hierin, dat de harta poesaka wegens belastingschuld verkocht kan worden. Zonder deze bepaling zou de invoering van een direkte belasting in plaats van de indirecte (het leveren van koffie aan het Gouvernement) niet op een dergelijken tegenstand gestuit zijn, al blijft het een willekeurig verbreken van het na den Padri-opstand gesloten contract, het zoogen. Plakaat Pandjang. Algemeen geloofde de bevolking, dat de regeering het gemeenschappelijk familiebezit wilde afschaffen, hetgeen instinktief volkomen juist gevoeld was, zoo iets hoort toch ook niet meer in ons 20ste eeuwsch kapitalisme thuis en is slechts lastig voor het vormen van een loonproletariaat. Merkwaardig in dit opzicht is het feit, dat na het breken van den tegenstand de belasting overal zeer spoedig voldaan is, uit vrees voor het aanranden van het gemeenschappelijk bezit. Behalve de niet geheel bewuste vrees voor het verlies van economische zelfstandigheid, komt hier nog een godsdienstige factor bij. De harta poesaka wordt nl. niet alleen beschouwd als het bezit van de levende familie, maar vooral als het bezit van de afgestorven voorvaderen, hier eigenlijk beter voormoederen benaamd, waardoor het tot iets heiligs, iets onaantastbaars wordt, zooals iedereen, die de beteekenis van de cultus der afgestorven zielen voor den Maleier kent, begrijpen zal. Deze doodendienst is voor het leven van de Maleiers en voor het begrijpen daarvan van veel meer gewicht, dan het uiterlijk vernis van den Islam, dat daaroverheen gelegd is en een bestuur op de hoogte van zijn taak, dient daar in de allereerste plaats mee rekening te houden, wil het flaters vermijden, zooals ter Westkust van Sumatra begaan zijn. ARDJOENO.

[1]) Gewoonterecht.

Wat het revisionisme bereikt heeft.

Wat heeft het revisionisme practisch bereikt? Niets dan een versterking van de bourgeoisie: het bracht een aantal arbeiders, die zich reeds van het liberalisme losgemaakt hadden, tenminste voorbijgaand weder nieuw vertrouwen daarin bij. Het bewerkte, dat de klassentegenstelling tusschen bourgeoisie en proletariaat slechts als een product van achterlijkheid verscheen, eenerzijds een overblijfsel van verouderde geloovigheid aan dogma's, en gewetenlooze demagogie in het proletariaat, anderzijds een product van de boosaardigheid van „Scharfmacher" en jonkers, die als een achterlijk type opgevat werden, waartegenover men het vrijheidlievende burgerdom met sterk sociaal gevoelen stelde als het toekomst type, als een laag, die bereid zou zijn arm in arm met het proletariaat te strijden tegen jonkers, papen en scharfmacher en een periode van industrieele democratie te grondvesten.

Door deze illusies werd het burgerlijk radicalisme in menig land versterkt door het bondgenootschap van arbeiders, die reeds tot socialistisch inzicht waren doorgedrongen.

Maar nog op andere wijze werd het burgerlijk radicalisme door het revisionisme versterkt.

Het liberalisme is theoretisch bankroet en wordt daardoor onbekwaam, een jonger geslacht van verder ziende politici te verwekken. Het revisionisme, dat *in de practijk* het samenwerken met het liberalisme predikt bouwt de brug waarlangs tot dit liberalisme elementen kunnen overtrekken, die de school van het Marxisme hebben doorloopen en die, al hebben zij het Marxisme ook niet ten einde toe doordacht, toch genoeg ervan geleerd hebben, dat zij in het begrip der stuwkrachten van de moderne maatschappij den liberalen politici verre de baas zijn. Wanneer zulke elementen, door revisionistische overwegingen gedreven, het liberalisme nader komen, in de hoop, dat voor den socialistischen wagen te kunnen spannen, komen zij er ongemerkt toe, zelf voor den wagen van het liberalisme te worden gespannen die zij daarvoor nieuwe krachten verleenen. *Het is een van de teekenen van het overgangsstadium, waarin wij leven, dat de bourgeoisie van een aantal landen haar staatslieden en vechtersbazen met stijgende voorliefde uit kringen haalt die iets van het Marxisme geleerd hebben.*

Aan den anderen kant is het een teeken van de hopelooze domheid van het *Duitsche* liberalisme, dat het voor dit feit blind is, en mannen als een Barth en Breitscheid, die hebben begrepen, hoe waardevol een toevoer van socialistische krachten voor de intellectueele bourgeoisie zou zijn, in den steek laat.

Daarom vinden figuren als een F. O. Hertz, een Struve in Rusland, Briand, Millerand in Frankrijk, John Burns in Engeland in Duitschland geen genooten. Zelfs professor Sombart heeft het Duitsche liberalisme niet aan zich weten te binden. En daar men niet voortdurend tusschen liberalisme en sociaaldemocratie kan heen en weer slingeren, heeft ook deze vertegenwoordiger van het professorale revisionisme de politiek voor een ondankbaar zaakje verklaard.

Zoo is dan de practische en theoretische balans van het eerste decennium (tienjarig tijdvak) van het revisionisme niet schitterend. Het revisionisme zelve herinnert maar al te zeer aan de stopwoorden, waarmee het Marxisme meende dood te kunnen slaan: verarming en in elkaar storting. KAUTSKY.

Vrouwenarbeid en Krisis.

Een reeks van tegenstellingen, die aan de Kapitalistische orde vast zitten, komen ten tijde van de Krisis vooral scherp aan het licht. En het is van belang te zorgen ze den arbeiders vooral ook den vrouwen tot bewustzijn te brengen, om ze zoodoende tot den strijd tegen deze weerzinwekkende orde aan te vuren.

Zoo zien wij bijv. deze tegenstelling scherp beicht, dat het produkt van den arbeid, die tegenwoordig een maatschappelijk karakter draagt (elk produkt is immers het resultaat van de samenwerking van een aantal verschillende arbeiders) en van zeer verschillende arbeid, niet den arbeiders toebehoort, maar door de Kapitalisten wordt ingepalmd, omdat hun de produktiemiddelen toebehooren. Ten gevolge van deze tegenstelling moeten in tijden van Krisis de massa's van het arbeidende volk honger en gebrek lijden, niet omdat er te weinig kleeren en andere levensmiddelen geproduceerd zijn, maar omdat er „te veel" vervaardigd en de warenmarkt overvoerd is, en omdat de opeenhooping op de warenmarkt voor de arbeidersklasse werkeloosheid, broodeloosheid, algemeene nood brengt. — Maar het te veel op de warenmarkt ontstond niet, omdat er te weinig behoefte was, maar omdat de koopkracht der massa's, die zooals bekend zich tegenwoordig niet naar hun behoeften, maar naar hun portemonnaie richt, geen gelijke tred heeft gehouden met de voortdurende groeiende opbrengst van den arbeid. De arbeiders worden dus voor hun vlijt, en omdat ze nood-gedrongen nog immer te weinig kunnen eischen in den goeden tijd, in tijden van werkloosheid en krisis met den honger gestraft. We hebben dus het volgende schouwspel: De magazijnen en de winkels, de warenhuizen zijn overvol en buiten dreigen duizenden van honger en koude om te komen, duizenden die de opgeslagen waren dringend noodig hebben, maar ze niet kunnen krijgen, omdat ze het privaateigendom van de winkeliers zijn en de hongeraars geen middelen hebben om ze te koopen. Welk een waanzin!

Zouden daarentegen de produktie-middelen aan de samenleving behooren en dientengevolge de gereede produkten gemeenschappelijk bezit zijn, dan zouden uitbreiding van produktie, grootere opbrengst van den arbeid, verbeterde techniek en het gebruik maken van de resultaten van wetenschappeiijk onderzoek grooteren welstand van de samenleving beduiden. — Maar tegenwoordig zijn de produktie-middelen het privaatbezit van bepaalde personen. Er wordt geproduceerd, om den bezitters grootere winst te geven; daarom wordt de produktie voortdurend uitgebreid, zoolang de zaken goed gaan, ongeacht of de mogelijkheid om de vervaardigde produkten te slijten ook in dezelfde mate stijgt.

De ondernemers bestrijden scherp elken looneisch van de arbeiders, elke poging van de arbeiders om ekonomisch hooger op te komen, en daarmede beperken zij zelven de afzet in het binnenland. Maar daar ook de afzet in he buitenland beperkt is, ten eerste door de vraag op de markt, en dan door de konkurrentie der kapitalisten onderling, komt dus met onafwendbare noodzakelijkheid de te groote opeenhooping van waren op de markt. — De afzet komt tot stilstand. Het geld wordt krap, het geld wordt duur. Er volgen faillissementen, stilstand van de produktie, werkeloosheid en — de krisis is er. Maar dan treedt direkt een nieuwe weerzinwekkende tegenstelling voor den dag, ten gevolge van de heerschende, op winstmaking gebaseerde produktiewijze. De arbeidsmarkt is door de werkeloosheid overvoerd, maar toch worden er nieuwe arbeidskrachten op de markt geworpen, zoodat het overkompleet aan arbeidskrachten nog te grooter wordt.

Vele proletarische vrouwen worden tot loonarbeid gedreven door de werkeloosheid hunner mannen, — vrouwen, die tot dusverre nog niet in loonarbeid waren, maar zich met het huishouden of met de moederplichten konden bezig houden. Dit gebeurt *onder andere* in de metaal- en houtbewerking, in het electriciteitsbedrijf, in de steen- en aardewerk-industrie, in briquet-fabrieken, zelfs in de mijnen en elders.

De afzonderlijke familie kan het misschien helpen, maar de noodstand van de arbeidersklasse wordt belangrijk verergerd. Heel begrijpelijk. Het te grote aanbod van arbeidskrachten drukt reeeds op zichzelf op het loon; maar nu komt nog het gevaar, dat het lage peil waarop het loon der vrouw staat, de algemeene loondruk nog verergert.

Een voorbeeld moge de kapitalistische tegenstelling duidelijk aantoonen. Bij *één vijfde* gedeelte van de Duitsche ziekenkassen waren op 1 Nov. 1908 ruim 107000 **mannen minder** en ruim 35000 **vrouwen meer** als arbeiders verzekeringplichtig dan op denzelfden datum van 't jaar 1907.

Deze getallen, die nog pas een vijfde gedeelte van de werkeloosheid en de arbeids-verschuiving in het groote industrieelele Rijk aantoonen, moeten voor ons toch in elk geval een ernstige waarschuwing zijn, niet eerst met de voorlichting van het vrouwelijk proletariaat te beginnen, wanneer het reeds binnen den kring van den loonarbeid getrokken is, maar steeds en overal onder hen te agiteeren. We moeten agiteeren zoowel onder hen die als huisvrouw en moeder in het gezin van den arbeider hun arbeid vinden, als onder de proletarische vrouwen en meisjes, die zich in loonarbeid begeven. De solidariteit van alle leden van de arbeidersklasse is door de kapitalistische orde noodzakelijk; deze solidariteit allen proletariërs tot het bewustzijn te brengen, is de voornaamste taak van de arbeidersbeweging.

De krisis doet den arbeiders-massa's, vooral den arbeidersvrouwen duidelijk zien, dat er geen zekerheid kan bestaan onder de heerschappij van het kapitaal, dat degene die vandaag werk heeft, morgen werkeloos kan zijn. Daardoor worden de arbeiders ontvankelijker voor de leer, dat het in het belang van den individu zoo goed als van de samenleving ligt, niet enkel tot den krisistijd te wachten met organiseeren tot den strijd om hooger in ekonomischen en maatschappelijken zin, maar dat onophoudelijk het werk van bewustmaking en organisatié moet worden gedaan, zoowel om voor het oogenblik als het kan ons lot te verlichten, als om onze eindelijke bevrijding uit het kapitalisme door het Socialisme voor te bereiden. S. V.

Boekaankondiging

De Nieuwe Tijd.

In het Decembernummer is het vooral het artikel van *Gorter: Kritiek op de Litteraire Beweging van 1880 in Holland*, dat alleen reeds de aflevering waard maakt gelezen te worden. Hier wordt behandeld: Het Onbewuste als oorsprong der Kunst, zooals de dichter Willem Kloos dat in zijn Litteratuurgeschiedenis herhaalde malen voorstelt. Gorter wenscht nu aan te toonen: 1. Het onbewuste is niet onbekend. 2. Het is geen mysterieuse goddelijke Macht. 3. Het onbewuste, zooals Kloos het voorstelt, is zóó vaag, dat wij als kenbron van poëzie er niets aan hebben. 4. Het is niet de eenige bron van Poëzie. Voor ons is het van het grootste belang, zegt G. verder, ook hier weer te *weten*, niet te rusten in vaagheid, maar het precies-ware te zoeken, waaruit de kunst der arbeiders opkomen moet. (Maar wat beteekent toch in 's hemelsnaam die noot voor jonge kunstenaars op blz. 866?!)

De aflevering bevat verder het slot van een duidelijke uiteenzetting over *Het Nieuwe China*, door *Joh. Visscher*; het vervolg en slot van *Spiekman's* artikel over *De gehuwde Fabrieks-arbeidster*, en een artikel van *Wijnkoop*, naar aanleiding van het 25-jarig bestaan van *De Russische Sociaaldemokratie*. Het stuk van *Vliegen: Abstrakties in den Klassenstrijd* toont kort maar bondig aan, hoe ver het revisionisme bij de begrippen Klassestaat, Klassenstrijd, Proletarier en Bourgeois reeds gaat. Het is zeker daarom, dat de Redaktie het opnam, en ongetwijfeld zal op dit artikel nog in Nieuwe Tijd of Tribune teruggekomen worden.

Advertentiën.

PARTIJGENOOTEN,
ORGANISATIEMANNEN
en
ABONNé'S

JE ADRES voor VAANDELS, BANIEREN, KWASTEN en INSIGNES is **ONS ADRES:**

G. J. DE BRUIN,
Jan de Baenstr. 57, DEN HAAG.

AUGUST BEBEL.

Prachtig portret, 58 × 43 c.M. Zilver-bromide. Opruimingsprijs **35 cent;** in cartonnen koker fr. p. p. 45 cent. Zoolang de voorraad strekt!

H. A. WAKKER's Boekhandel, Rotterdam.